

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-30

Vår referens

William Lindeberg
Planeringssekreterare
william.lindeberg@malmo.se

Återrapportering avseende nämndsinitiativ om reseersättning till ställföreträdare

ÖFN-2025-52

Sammanfattning

Enheten för överförmyndarärenden har utrett förutsättningarna för att bevilja reseersättning till ställföreträdare. Utredningen visar att det finns rättsligt stöd för att ersätta skäliga resekostnader, oberoende av ställföreträdarens folkbokföringsort, så länge resan varit nödvändig för uppdragets genomförande.

I dag tillämpas en schablonersättning som inkluderar kostnader för resor. Alternativt kan ställföreträdare få ersättning för faktiska resekostnader mot uppvisande av körjournal eller kvitton. Majoriteten av ställföreträdarna yrkar dock på schablonersättning.

En kartläggning visar att flera kommuner beviljar schablonersättning för övriga uppdragsrelaterade utgifter, men väljer att ersätta resekostnader separat. Förvaltningen bedömer att en sådan modell kan göra det lättare att rekrytera och behålla ställföreträdare, vilket skulle förkorta handläggningstiderna.

Även om beslutanderätten i enskilda ärenden är delegerad till handläggare, skulle en förändring av riktlinjerna för reseersättning påverka kostnaderna för både överförmyndarnämnden och de huvudmän som själva bekostar ersättningen. För att genomföra en sådan förändring krävs därför ett formellt beslut av nämnden.

Förslag till beslut

Överförmyndarnämnden godkänner återrapporteringen av uppdragen i nämndsinitiativet avseende reseersättning till ställföreträdare.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Återrapportering avseende nämndsinitiativ om reseersättning till ställföreträdare ÖFN

Beslutsplanering

Presidieberedning överförmyndarnämnden 2025-06-04

Överförmyndarnämnden 2025-06-16

Ärendet

Bakgrund

Överförmyndarnämnden beslutade den 25 augusti 2021 att följa Sveriges kommuners och regioners (SKR) rekommendationer avseende arvode och ersättningar till förmyndare, gode män och förvaltare. Samtidigt beslutade nämnden om ett avsteg från SKR:s rekommendationer genom att nämndens delegat får bevilja ersättning för utgifter som varit nödvändiga vid uppdragets fullgörande med ett belopp som årligen motsvarar högst två procent av prisbasbeloppet utan att ställföreträdaren visar underlag, så kallad schablonersättning (ÖFN-2021-2 § 89).

Den 20 oktober 2022 publicerade SKR ett nytt cirkulär (22:31), som ersatte tidigare vägledning. Liksom tidigare nämns bakgrunden till den praxis som sedan 1970-talet etablerats hos kommuner i Sverige, att ställföreträdare får ersättning för utgifter med 2 % av prisbasbeloppet utan uppvisande av kvitton (schablonersättning). SKR skriver vidare att förordnade förmyndare, gode män och förvaltare har rätt till ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande, och hänvisar till bestämmelserna i 12 kap. 16 § föräldrabalken. I cirkuläret nämns inget specifikt om reseersättning.

Enheten för överförmyndarärenden i Malmö stad tillämnar idag schablonersättning om 2 % av prisbasbeloppet. Via webbplatsen malmo.se informerar enheten kommunens ställföreträdare att schablonen, bland annat, ska täcka kostnaden för lokalresor och att resor utanför Malmö behöver styrkas genom körjournal. I de fall huvudmannen bor utanför Malmö kan ställföreträdaren få ersättning för cirka 6 besök per år, om förhandsmedgivande ges eller undantas. De flesta ställföreträdare yrkar på schablonersättning.

Överförmyndarnämnden beslutade den 27 januari 2025 att bifalla ett nämndsinitiativ (ÖFN-2024-279 § 10) där förvaltningen gavs i uppdrag att:

- utreda förutsättningarna för att bevilja körersättning till ställföreträdare folkbokförda i annan närliggande kommun som åtar sig uppdrag där huvudmannen bor i Malmö kommun.

- utreda vilka kommuner som bedöms ingå i begreppet närliggande kommun.

Vad säger lagen och rättspraxis?

Enligt föräldrabalken har en förordnad förmyndare, god man och förvaltare rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § 1 st. föräldrabalken).

Om det finns särskilda skäl kan föräldrar som är förmyndare ha rätt till ersättning för utgifter. Det framgår av 12 kap. 17 § 1 st. föräldrabalken.

Av förarbeten till lagen framgår att överförmyndaren ska sträva efter en rättvis och likformig bedömning. Att tillämpa riktlinjer och rekommendationer kan utgöra ett stöd vid fastställandet av kostnadsersättningen, men det krävs en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet (jfr. Prop. 1993/94:251, s. 220 ff och Göta hovrätt ÖÅ 2585–15).

Göta hovrätt har i två avgöranden tydliggjort hur ersättning till ställföreträdare för utgifter i uppdraget ska bedömas.

I det första fallet (ÖÅ 2585–15) slog hovrätten fast att det är nyttan med och relevansen av åtgärden som avgör om kostnaden ska ersättas. Om utgiften varit nödvändig för att genomföra uppdraget har ställföreträdaren rätt till ersättning – även om kostnaden varit hög. En kommun kan inte neka ersättning enbart med hänvisning till egna riktlinjer. Däremot får kostnadens storlek vägas in, och om den varit rimlig i förhållande till uppdragets behov.

I det andra fallet (ÖÅ 2475–18) slog hovrätten fast att kostnader för sådant som också kan användas privat normalt inte ska ersättas. Undantag kan göras om den del av kostnaden som gäller uppdraget kan redovisas tydligt. Det kan till exempel gälla ett månadskort för kollektivtrafik, där bara en viss del av användningen är kopplad till uppdraget.

Överförmyndarens beslut om arvode och kostnadsersättning kan enligt 20 kap. 6 § föräldrabalken överklagas till tingsrätten. Huvudmannen själv, dennes dödsbo och ställföreträdaren har rätt att överklaga överförmyndarnämndens beslut, vilket framgår av 42 § förvaltningslagen (2017:900).

Kartläggning av andra kommuner

Förvaltningen har gått igenom information från 22 större eller närliggande kommuner. Samtliga kommuner erbjuder någon form av reseersättning. I vissa fall, såsom i Malmö stad, omfattas kortare resor av den generella schablonersättningen, medan längre resor ska styrkas genom körjournal eller kvitton. I vissa kommuner framgår att det är möjligt att kombinera reseersättning med schablonersättning för övriga kostnader. De flesta

kommunerna tillämpar Skatteverkets schablonbelopp (25 kr/mil) vid beslut om reseersättning.

Flera kommuner uppmanar ställföreträdare att samordna resor och välja det färd sätt som är mest ekonomiskt och socialt fördelaktigt för huvudmannen. I vissa fall lyfts även miljöhänsyn fram som en viktig aspekt vid val av färd sätt.

Det förekommer också att längre resor inte ersätts av kommunen, utan ska bekostas av huvudmannen. I sådana fall upp lyser kommunen att det kan bedömas som lämpligt att utse en ny ställföreträdare på den ort där huvudmannen vistas. Detta ligger i linje med rekommendationer från SKR.

Förvaltningens bedömning av förutsättningarna för att bevilja reseersättning till ställföreträdare folkbokförda i annan närliggande kommun

Det finns inget i lagen som hindrar överförmyndarnämnden att besluta om reseersättning till en ställföreträdare som bor utanför Malmö, så länge resan varit nödvändig för att utföra uppdraget. Det avgörande är inte var personen är folkbokförd, utan om kostnaden är motiverad i förhållande till uppdragets omfattning och huvudmannens behov. Enligt praxis får ekonomiska faktorer vägas in i bedömningen, och om en åtgärd har medfört särskilt stora utgifter kan kravet på att kostnaden ska vara till nytta för uppdraget ställas särskilt högt.

Samtidigt rekommenderar SKR att större utgifter, såsom längre resor med bil eller dyra biljettkostnader, i första hand ska bekostas av huvudmannen. Om det är tydligt att huvudmannen inte har ekonomiska möjligheter att stå för sådana kostnader, bör det enligt SKR övervägas att byta ställföreträdare till någon som är bosatt närmare huvudmannen. Dessa riktlinjer ska ses som vägledande, men en individuell bedömning måste alltid göras, där nyttan och nödvändigheten av utgiften vägs in i bedömningen (jfr. rättsfallet Göta hovrätt, ÖÅ 2585–15).

Sammantaget bedömer förvaltningen att det föreligger förutsättningar att, under vissa omständigheter såsom redogjorda för i ärendet, bevilja reseersättning till ställföreträdare oberoende av deras folkbokföringskommun.

Kombination av schablon- och reseersättning

Att kombinera schablonersättning med möjlighet till separat reseersättning är en modell som redan tillämpas i flera kommuner. I modellen täcks vanliga kostnader som är kopplade till uppdragets genomförande av schablonen, medan faktiska resekostnader ersätts utöver detta. För ställföreträdaren innebär det en högre total ersättning vid uppdrag som inkluderar resor. Detta är förenlig med reglerna i föräldrabalken, så länge resekostnaden bedöms som skäligen och nödvändig för uppdraget.

Förvaltningen bedömer att denna ersättningsmodell kan göra det mer attraktivt för ställföreträdare att ta uppdrag i Malmö stad, särskilt för personer med längre resväg. Det kan i förlängningen förenkla matchningen mellan huvudmän och ställföreträdare och bidra till kortare handläggningstider.

Ekonomiska konsekvenser

Det saknas i dag exakta uppgifter om hur många som skulle beröras av en utökad reseersättning, vilket gör det svårt att uppskatta de totala kostnaderna för överförmyndarnämnden och för de huvudmän som själva bekostar ställföreträdarnas arvode. Vad som är skälig ersättning måste bedömas i varje enskilt fall. Skatteverkets schablonbelopp (25 kr/mil) kan fungera som riktmärke.

Som huvudregel är det huvudmannen som ska stå kostnaden, om denne har tillräckliga ekonomiska medel för det. Om inte, är kommunen betalningsansvarig (12 kap. 16–17 §§ föräldrabalken).

220 av de cirka 2400 pågående godmanskapen och förvaltarskapen rör ställföreträdare folkbokförda utanför Malmö, varav 31 utanför Skåne.

Bland samtliga ställföreträdarskap där huvudmannen och ställföreträdaren bor på olika adresser är medianavståndet 6,5 km och medelavståndet 20,2 km. Med Skatteverkets schablonbelopp om 25 kronor per mil innebär det en årlig kostnad per ställföreträdarskap på 390 kr respektive 1212 kr, baserat på ett besök per månad.

Under räkenskapsåret 2023 uppgick nämndens kostnader för körsättning till cirka 45 000 kronor. Huvudmännens kostnader för körsättning uppgick till cirka 15 000 kronor. Kostnaderna för schablonersättning var totalt 1 miljon kronor för nämnden och 1,3 miljoner kronor för huvudmännen.

Något som kan försvåra redovisningen och öka risken för dubbel ersättning är om ställföreträdaren under sin resa besöker flera huvudmän. Det är därför viktigt att förvaltningen klargör för ställföreträdare hur resekostnader ska redovisas, och att handläggningen samordnas genom tydliga rutiner. En ökad andel yrkanden om reseersättning kan medföra mer administrativt arbete, till exempel genom ökad granskning av körjournaler och kvittenser.

Eftersom en förändring av riktlinjerna skulle påverka nämndens kostnader och även få konsekvenser för huvudmännen, krävs ett formellt beslut i nämnden innan några ändringar genomförs. Beslutanderätten i enskilda ärenden är däremot redan delegerad till handläggare.

Ansvariga

Kajsa Gustafsson Enhetschef

Rebecca Bichis Avdelningschef
Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef